

Giedrė Piličiauskienė

**AGLUONĖNŲ ETNOARCHITEKTŪRINĖS SODYBOS (29634)
ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ 2010 M.**

ATASKAITA

Vilnius, 2010

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos
bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. 39
Apyrašo Nr. 1
Apsk. Vien. Nr. 2105

Turinys

Įvadas.....	3
Tyrimų aprašymas.....	3
Išvados.....	6
Brėžiniai ir nuotraukos.....	7
Priedai:	20
Tyrimų projektas (3 lapai).....	21
Leidimas tyrimams (1 lapas).....	24

Ivadas

2010 m. spalio mėnesį Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634), Klojimo g. 9, Klaipėdos raj. sav., buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Archeologinių tyrimų leidimas Nr. 241 (2010-10-12) buvo išduotas Kultūros paveldo departamento pagal tyrimų projektą Nr. 241 (2010-10-08). Tyrimų užsakovas - Gargždų krašto muziejus. Tyrimai atlikti Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo remiamo projekto „Agluonėnų etnografinės sodybos restauracija ir pritaikymas viešosioms kultūros, švietimo ir bendruomeninės veiklos reikmėms“ rėmuose. Norint pastatyti buvusio tvarto vietoje nedidelį ūkinį pastatą kreiptasi į archeologus. Tyrimų tikslas buvo aptikti XX a. pr. tvarto pamatus.

Archeologinių vertybių Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634) ir greta jos iki šiol nėra rasta. Sodyba įkurta XIX a. pabaigoje, kai kurie pastatai statyti XX a. 1-oje pusėje. Artimiausios archeologinės vietos žinomos už 4-5 km į PV, P ir PR nuo Agluonėnų (pvz.: Stragnų, Šilininų, Dvylių, Pėžaičių kapinynai). Upė Agluona teka už 600 m nuo sodybos į ŠV, o palei pietinę sodybos ribą yra sumelioruoto nedidelio upelio, Šilupio griovys (1 pav.).

Tyrimų aprašymas

Archeologinių tyrimų kasimo darbus vykdė UAB "Ingeo" samdyti archeologinių tyrimų patirtį turintys darbininkai iš Varėnos: D. Sidorenko ir R. Miškinis. Metalinių dirbinių paieškai naudotas ieškiklis C.Scope New Force R1. Matavimai atlikti elektroniniu tacheometru Sokkia SET500 Lietuvos koordinačių (LKS-94) ir Baltijos jūros aukščių sistemose. Aptikti XIX a. pab. - XX a. pr. radiniai buvo moksliskai nevertingi ir užkasti perkasi vietose.

Archeologinių tyrimų metu buvo žvalgomas maždaug 10 x 10 m dydžio plotas, esantis sodybos kiemo PV dalyje (2 pav.). Pasak gyventojų liudijimų, kadaise čia stovėjęs tvartas. Prieš pradėdant tyrimus žemės paviršiuje pastebėta pasvirusi plytų mūro siena. Sienos plotis - 22 cm, aukštis virš žemės paviršiaus - 56-70 cm. Plytos raudono molio, rištos betonu ir juo tinkuotos.

Tyrimų metu buvo iškastos 2 perkasos (3 pav.). Jos orientuotos ta pačia kryptimi, t.y. statmenai sodybos kiemo pakraščiu, iš ŠR į PV. Abi perkasos priglaustos prie plytų tvoros tikintis išsiaiškinti, ar tvora gali būti susijusi su tvarto liekanomis.

Perkasa nr. 1 (3, 4, 6, 8 pav.)

Taško nr.	LKS-94		Habs
1	335763,23	6164199,48	14,52
2	335766,46	6164203,23	14,61
3	335767,20	6164202,56	14,59
4	335763,96	6164198,81	14,58

5 m ilgio ir 1 m pločio perkasa nr. 1 buvo atmatuota Š žvalgyto ploto dalyje. Paviršiuje buvo 40-80 cm storio dirvožemio sluoksnis, plonėjantis iš PV į ŠR. Po juo sekė įžemis - rupus rusvas smėlis, maždaug 1 m gylyje pereinantis į smulkų balsvą smėlį. Smėlio ir humusingos žemės riba daug kur buvo išplaukusi, sujaukta medžių šaknų, kurmiarausių ir kitų gamtinių procesų metu. Dirvožemio sluoksnyje rasta II Pasaulinio karo laikų 11 ir 21 mm skersmens šovinių gilzių, fajanso ir akmens masės stalo indų duženų, didelio dubens šukė, keli žaliai glazūruotų koklių fragmentai. Kokliai buvo gaminti Richard Blumenfeld Velten AG plytinėje, veikusioje XIX a. pabaigoje prie Berlyno (17 pav.).

Pilko humusingo smėlio 1-2 m pločio *dėmė nr. 1* PV perkastos dalyje ties betono-plytų sienos liekanomis gali būti atsiradusi žmogaus perkastoje vietoje (9 pav.). Duobės kontūrai matėsi perkastos nr. 1 ŠV sienelės pjūvyje - giliausioje vietoje ji siekė 90 cm gylį (10 pav.). Duobėje rastos kelios XX a. fajansinių indų šukės (18 pav.).

Plytų ir betono siena tęsėsi po žeme iki 20 cm gylio (4, 11 pav.). Giliau po ja keliais aukštais buvo sudėti 10-30 cm skersmens lauko rieduliai, be jokios rišamosios medžiagos. Tai *sienos pamatas*, siekiantis 45 cm gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus prie sienos liekanų. Pamato griovio kontūras perkastos PR sienelėje neužfiksuotas - neišsiskyrė tamsiai pilko dirvožemio fone.

Perkasa nr. 2 (3, 5, 7, 12, 13, 16 pav.)

Taško nr.	LKS-94		Habs
5	335770,21	6164199,93	14,58
6	335771,04	6164199,28	14,59
7	335766,84	6164194,57	14,39
8	335768,34	6164193,55	14,42
9	335767,99	6164192,82	14,51
10	335766,05	6164193,80	14,36
11	335761,00	6164188,21	14,35
12	335760,24	6164188,86	14,37

15 m ilgio perkasa nr. 2 buvo atmatuota P žvalgyto ploto dalyje. Perkasa buvo 1 m pločio su 2 m ilgio ir 0,8-1 m pločio išpjova. Perkasoje nr. 2 užfiksuoti tie patys stratigrafiniai sluoksniai kaip ir perkasoje nr. 1: 40-60 cm storio tamsiai pilkas dirvožemis ir natūralūs

rusvas rupus bei balsvas smulkus smėliai giliau (5, 16 pav.). Dirvožemyje rasti vos keli XX a. radiniai: glazūruoto indo ir stiklinio buteliuko dugno šukės, neaiškios surūdijusios geležinės detalės fragmentas (19 pav.).

Perkasos PV gale buvo aptiktas dirvožemiu užpildytas iki 90 cm gylio *telefono kabelio griovys* ir pats kabelis 55 cm gylyje.

8-9-ame perkasoje nr. 2 metruose, skaičiuojant nuo PV galo, nukasus dirvožemį išryškėjo kalkių kontūras. Paaiškėjo, kad tai vientisas kalkių masyvas. Jis pailgos formos, 45-56 cm pločio, platesnis ties ŠV sienele. Siekiant patikrinti, ar tai negalėjo būti pamato liekanos, prie perkasoje PR sienelės buvo prijungta 2 m ilgio ir 0,8-1 m pločio išpjova, kuri orientuota išilgai kalkių masyvui. Ištyrus išpjovą paaiškėjo, kad kalkių blokas beveik neilgesnis už pagrindinės perkasoje dalies plotį. Jis baigėsi beveik taisyklingi keturkampiu galu. Tuomet galutinai įsitikinta, kad šioje vietoje atkasta *kalkių gesinimo duobė* (14-15 pav.), kuriai pailga forma galėjo būti suteikta aprėminant ją lentomis ar kitaip. Duobė nebuvo gili, tik 30 cm gylio arba 50-80 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus. Remiantis stratigrafiniais ir istoriniais duomenimis kalkių gesinimo duobę reiktų sieti su Agluonėnų sodybos pirmuoju etapu - XIX a. pab. - XX a. 1 puse.

Į PV nuo kalkių gesinimo duobės buvo aptiktas siauras kraštas apie 1,5 m skersmens duobės nr. 2, užpildytos rusvu ir pilku humusingu permaišytu smėliu. Duobė siekė 90 cm gylį nuo dabartinio paviršiaus, radinių joje nebuvo, jos kilmė nėra aiški.

Išvados

1. 2010 m. spalio mėnesį buvo atlikti archeologiniai tyrimai Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634), Klojimo g. 9, Klaipėdos raj. sav.. Tyrimų tikslas - tvartelio pamatų paieška.

2. Archeologinių tyrimų metu buvo iširtos dvi perkastos, viso - 22 m² dydžio plotas.

3. Perkasose aptiktas archeologiniu požiūriu nevertingas 40-80 cm storio juosvos humusingos žemės neintensyvus kultūrinis sluoksnis, datuojamas pagal buitinės keramikos ir kitus radinius sodybos gyvavimo laikotarpiu, t.y. XIX a. pab. - XX a..

4. Perkasoje nr. 2 aptikta kalkių gesinimo duobė. Tokiems įgilintiems objektams buvo pasirenkama teritorija už sodybos kiemo ribų.

5. Archeologiniai tyrimai patvirtino, kad paviršiuje išlikusi betono ir raudonų plytų siena stovi in situ ir yra tarp gyvenamojo namo bei daržinės pastatų pietvakarinių galų kadaise stovėjusio ūkinio pastato dalis. Kadangi sienos galuose matosi išpjovos kitoms sienoms statmenai prijungti, galima teigti, kad pastato ilgis buvęs toks kaip ir išlikusios sienos - 4,15 m, o pats pastatas buvęs į ŠR nuo išlikusios sienos, t.y. į sodybos kiemo pusę. Pastato plotis nėra aiškus, nes kitų trijų sienų ar jų pamatų pėdsakų archeologinių tyrimų metu nebuvo rasta. Šios sienos galėjo būti ir medinės - sunyko arba buvo išardytos.

6. XIX a. pabaigoje įkurtoje sodyboje archeologiniai tyrimai ateityje nėra perspektyvūs, jos vertė - etnografinė.

archeologas:

2010 11 08

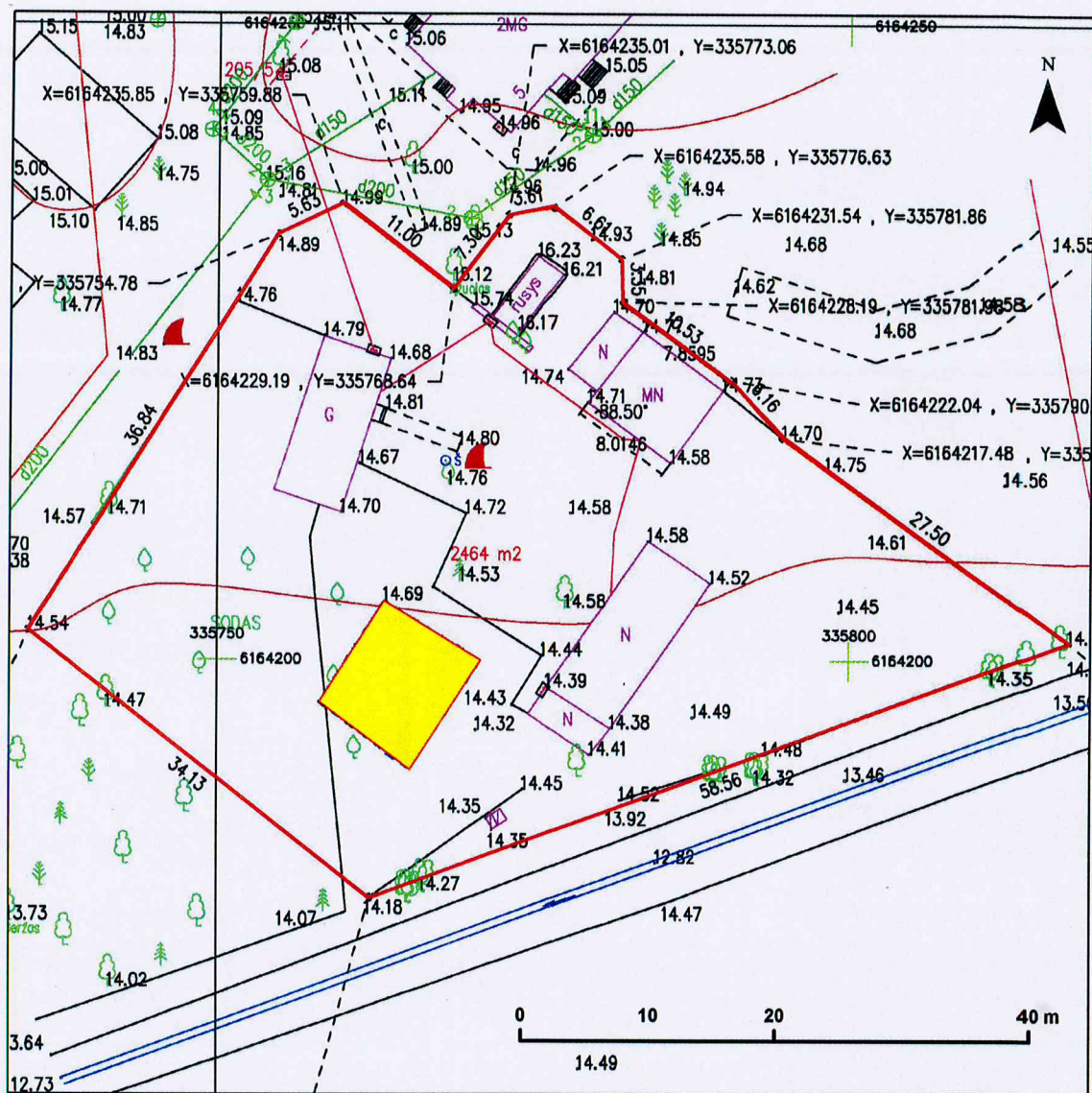
dr. G. Piličiauskienė
Nekilnojamojo kultūros paveldo
apsaugos specialisto atestatas Nr. 1341

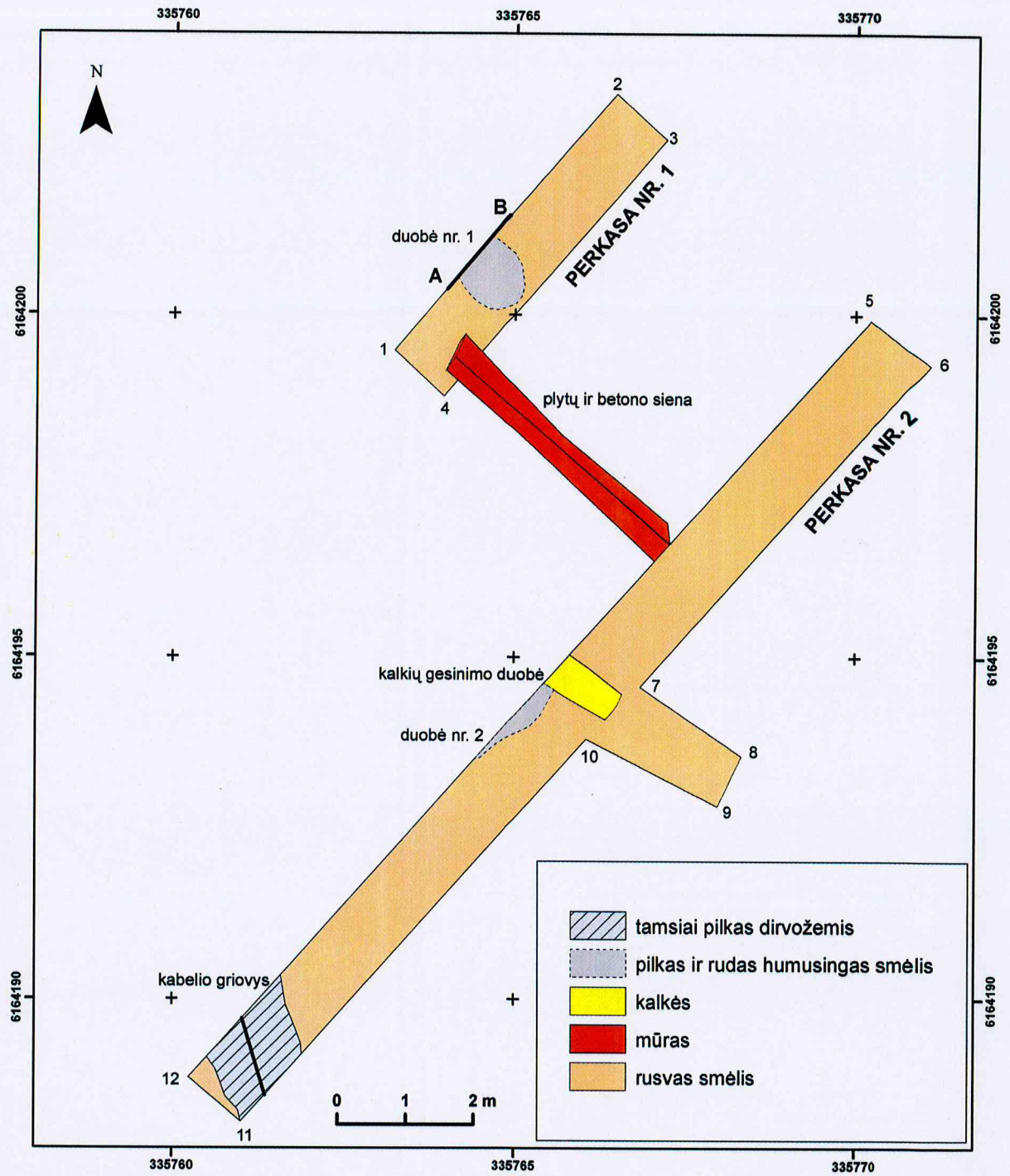
BRĖŽINIAI IR NUOTRAUKOS

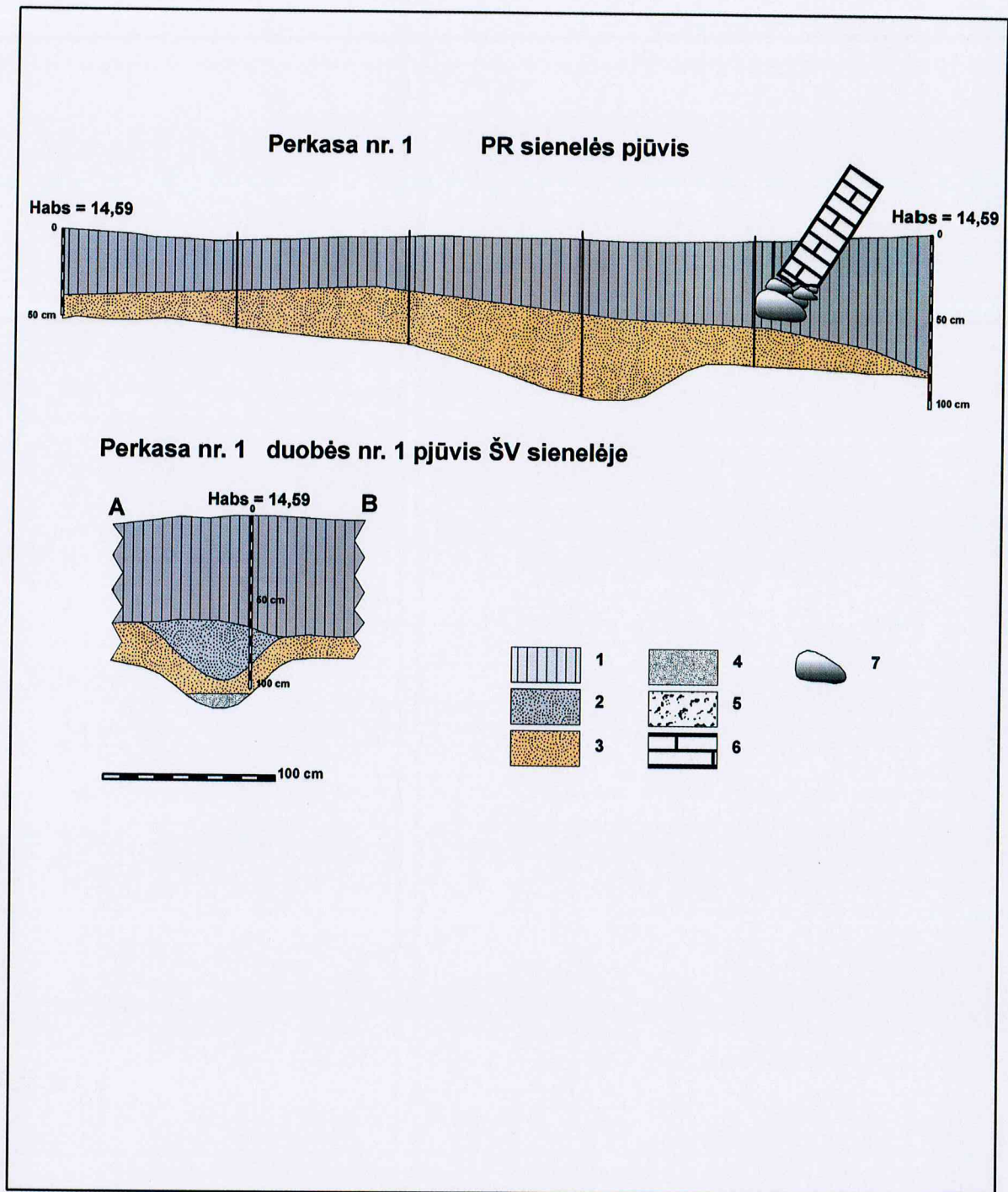
1 pav. Agluonēnu etnoarhitektūrinės sodybos (29634) situacija

2 pav. Sodybos toponuotrauka ir spėjama buvusio tvarto vieta (pažymėta geltonai)

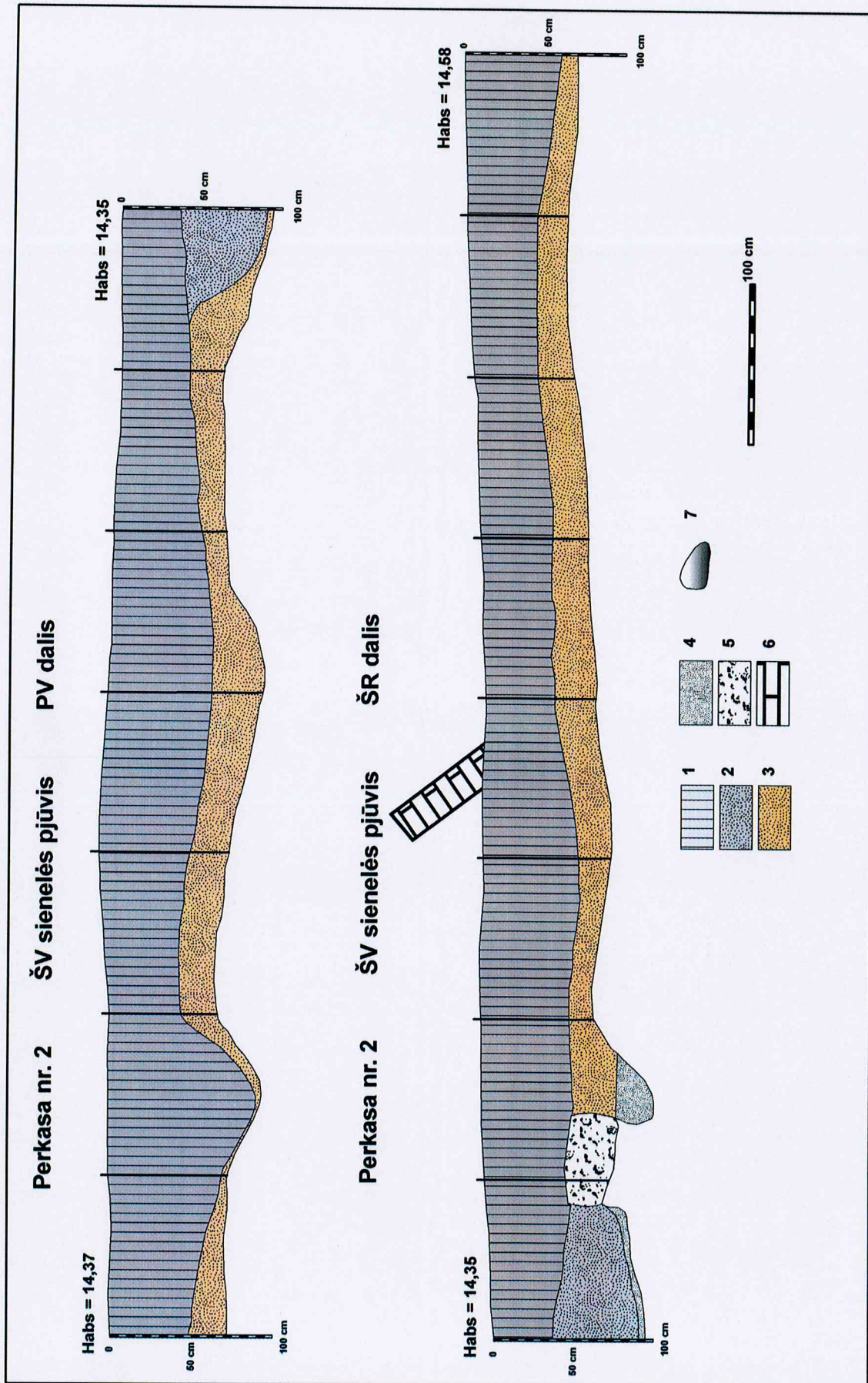

3 pav. Perkasų planas

4 pav. Perkasių pjūviai

Sutartiniai ženklai: 1 - tamsiai pilkas dirvožemis, 2 - pilkas arba rusvas humusingas smėlis, 3 - rusvas rupus smėlis, 4 - baltas smulkus smėlis, 5 - kalkės, 6 - plytų ir betono siena, 7 - akmenys

5 pav. Perkasių pjūviai

Sutartiniai ženklai: 1 - tamsiai pilkas dirvožemis, 2 - pilkas arba rusvas humusingas smėlis, 3 - rusvas rupus smėlis, 4 - kalkės, 5 - kalkės, 6 - plytų ir betono siena, 7 - akmenys

6 pav. Žvalgomo ploto vaizdas iš ŠR (Iš dešinės ir apačios į viršų ir kairę matosi: atmatuotos perkasos nr. 1 kontūras, pasvirusi plytų ir betono siena, suprojektuoto pagalbino pastato pamatai)

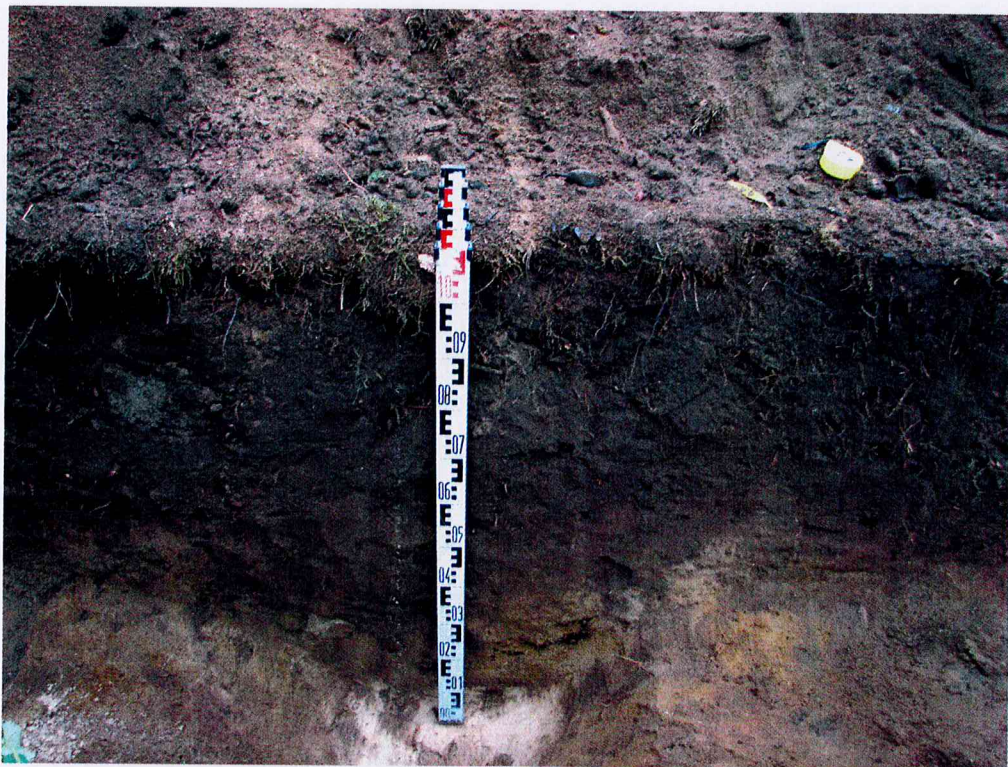
7 pav. Perkasos nr. 1 tyrimų vaizdas iš PR. Už perkasos - restauruojamas gyvenamasis pastatas

8 pav. Perkasos nr. 1 vaizdas

9 pav. Tamsaus smėlio dėmė (duobė nr. 1) perkasoje nr. 1

10 pav. Duobės nr. 1 pjūvis perkastos nr. 1 ŠV sienelėje

11 pav. Betono ir plytų siena ir jos pamatas iš nerištų lauko riedulių perkastos nr. 1 PV gale PR sienelėje

12 pav. Perkastos nr. 2 vaizdas iš iš ŠR

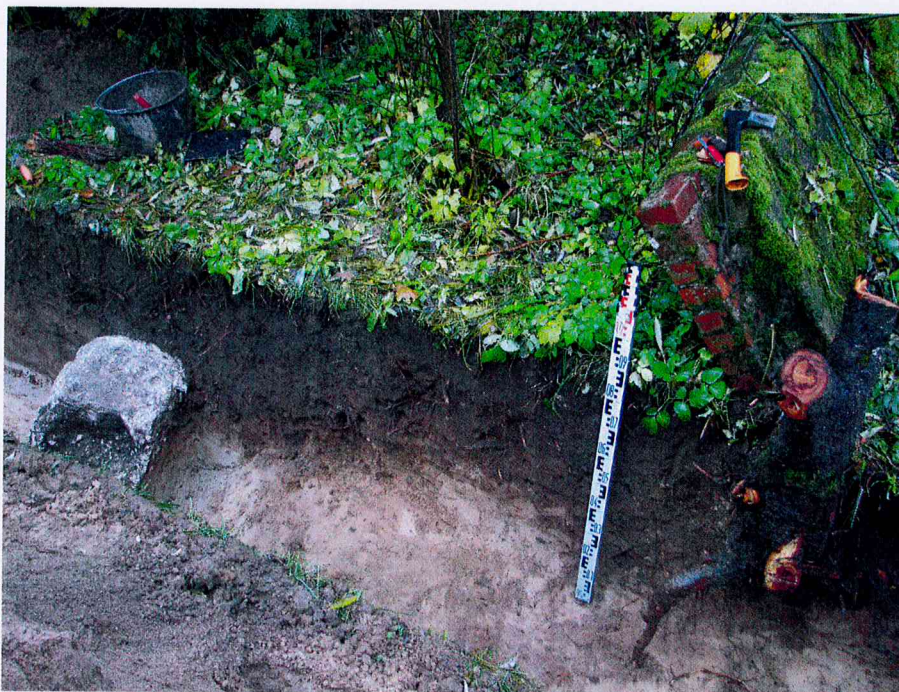
13 pav. Kalkių gesinimo duobės vaizdas iš PR, perkastos nr. 2 išpjova

14 pav. Kalkių gesinimo duobė perkasoje nr. 2

15 pav. Kalkių gesinimo duobė perkasoje nr. 2

16 pav. Perkastos nr. 2 ŠV sienelės pjūvio fragmentas ties kalkių duobe ir plytų mūro siena

17 pav. Perkastos nr. 1 radiniai. Tamsiai pilkas dirvožemis

18 pav. Perkastos nr. 1 radiniai. Pilko smėlio duobė nr. 1

19 pav. Perkastos nr. 2 radiniai. Tamsiai pilkas dirvožemis

PRIEDAI

*Kultūros paveldo departamentui
Mokslinei archeologijos komisijai*

**Archeologinių tyrinėjimų
Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634)**

PROJEKTAS

2010 m. spalio 8 d.

2010 m. Gargždų muziejus užsakė atlikti archeologinius tyrimus Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634), Klojimo g. 9, Agluonėnai, Klaipėdos r.. Tyrimai suplanuoti įgyvendinant Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo remiamą projektą „Agluonėnų etnografinės sodybos restauracija ir pritaikymas viešosioms kultūros, švietimo ir bendruomeninės veiklos reikmėms“.

Archeologinių tyrinėjimų tikslas - nustatyti buvusio tvartelio pamatų vietą. Archeologinių vertybių tyrimų vietoje ir greta jos iki šiol nėra rasta; sodyba įkurta XIX a. pabaigoje, kai kurie pastatai statyti XX a. 1-oje pusėje. Artimiausios archeologinės vietos žinomos už 4-5 km į PV, P ir PR nuo Agluonėnų (pvz.: Stragnų, Šilininkų, Dvylių, Pėžaičių kapinynai). Upė Agluona teka už 600 m nuo sodybos į ŠV, o palei pietinę sodybos ribą yra sumelioruoto nedidelio upelio, Šilupio griovys.

Archeologinių tyrinėjimų metu Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje numatoma perkasomis ištirti 20-100 m² dydžio plotą. Tyrimų lauko darbai vyks spalio-lapkričio mėnesiais.

Priedas nr. 1. Agluonėnų etnoarchitektūrinės sodybos (29634) situacija

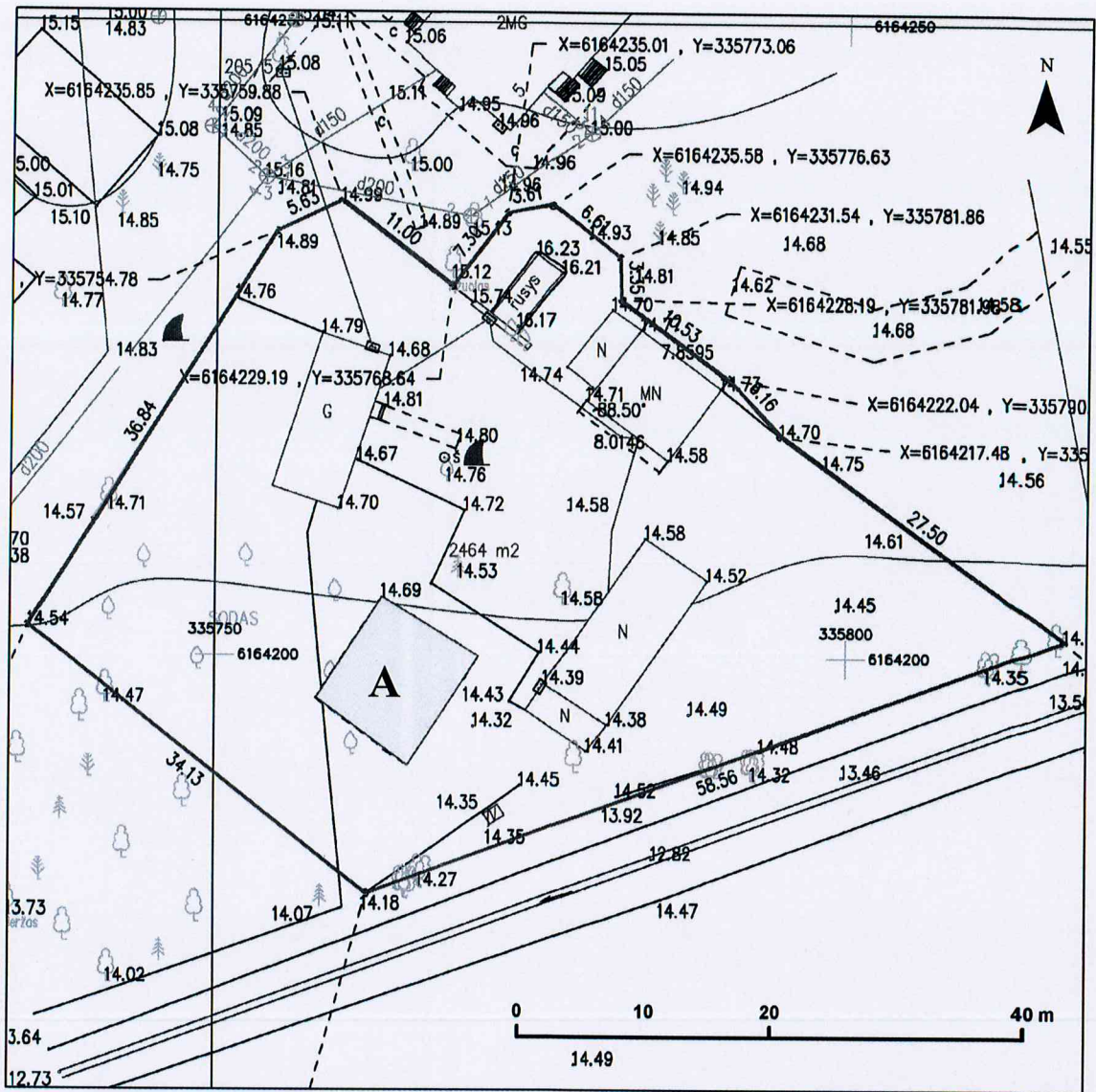
Priedas nr. 2. Sodybos toponotrauka ir tyrimų vieta (A)

Giedrė Piličiauskienė

Priedas nr. 1. Agluonėnų etnoarchitektūrinės sodybos (29634) situacija

Priedas nr. 2. Sodybos toponuotrauka ir spėjama buvusio tvarto vieta (A)

Leidimas galioja iki 2010-11-30

L E I D I M A S

vykdyti archeologinius tyrimus

2010-10-12 Nr. 241
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **G. Piličiauskienei** vykdyti Agluonėnų etnoarchitektūrinės sodybos (29634) teritorijos, Kojimo g. 9, Agluonėnai, Klaipėdos r., **archeologinius tyrinėjimus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.
Tyrimų projektas: Archeologinių tyrinėjimų Agluonėnų etnoarchitektūrinėje sodyboje (29634) projektas, 2010-10-08, Nr. 241.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R.Kraujalis